

दुरापदं द्रुपदादि दुराभ्यायं वेदादि दुरार्थं पद्मयादि दुरन्वयं असमाधेयं महाप्रलयादि ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥ २२ ॥ सुखोपचयं लौकिकानां सुखानां उपचयो वदिर्यस्मान् सुखोपचयं अखंडमानं दंतं
 स्थैवानंदस्यान्यानि भूतानि मात्रा मुपजीवंतीति श्रुतिप्रसिद्धं ॥ २३ ॥ उपागम्य परावृत्य पूर्णं ध्यानयोगमप्राप्य ये भ्रियंते ते प्रकृतिलीना भवन्तीति ॥ २४ ॥ समसंज्ञांगतः स्वयमव्यक्तत्वं प्राप्त इत्यर्थः ॥ २५ ॥ यः कार
 णत्वं प्राप्तः सर्वं सृजति तेनैव निष्कलं क्षेत्रज्ञं ईश्वरमिति विद्यात् ॥ २६ ॥ चित्तं सम्यग्ज्ञानं चितीं संज्ञान इत्यस्माद्भावे निष्ठा चित्तान्मनसा हेतुना उपागम्य प्राप्य संयतः सततं आसीत ततश्च यच्चित्तस्तन्मयो भवति कीट
 यदुरापदं दुराभ्यायं दुरार्थं दुरन्वयं ॥ तत्सर्वतपसा साध्यं तपो हि दुरतिक्रमं ॥ १७ ॥ सुरापो ब्रह्महास्ते यी भ्रूणहा गुरुतल्पगः ॥ तपसैव सुतेन मुच्यते किं त्विषात्त
 तः ॥ १८ ॥ मनुष्याः पितरों देवाः पशवो मृगपक्षिणः ॥ यानि चान्यानि भूतानि त्रसानि स्थानि वराणि च ॥ १९ ॥ तपः परायणा नित्यं सिद्धं ते तपसा सदा ॥ तथैव तप
 सा देवा महामाया दिवंगताः ॥ २० ॥ आशी युक्तानि कर्माणि कुर्वते ये त्वतं द्रिताः ॥ अहंकारसमायुक्तास्ते सकाशे प्रजापतेः ॥ २१ ॥ ध्यानयोगेन शुद्धेन निर्म
 मानिरहं कृताः ॥ आशुर्वन्ति महात्मानो महान्तं लोकमुत्तमं ॥ २२ ॥ ध्यानयोगमुपागम्य प्रसन्नमतयः सदा ॥ सुखोपचयमव्यक्तं प्रविशं त्याम वित्तमाः ॥ २३ ॥
 ध्यानयोगादुपागम्य निर्ममानिरहं कृताः ॥ अव्यक्तं प्रविशं तीह महान्तं लोकमुत्तमं ॥ २४ ॥ अव्यक्ता देवसंभूतः समसंज्ञांगतः पुनः ॥ तमो रजोभ्यानि मुक्तः सत्त्व
 मास्थाय केवलं ॥ २५ ॥ निर्मुक्तः सर्वपापेभ्यः सर्वं सृजति निष्कलं ॥ क्षेत्रज्ञ इति विद्यायस्तं वेदसंवेदवित् ॥ २६ ॥ चित्तं चित्तादुपागम्य मुनिरासीत संयतः ॥
 यच्चित्तं तन्मयो वस्यं गुह्यमेतत्सनातनं ॥ २७ ॥ अव्यक्तादि विशेषांतमविद्यालक्षणं स्मृतं ॥ निबोधत तथा हीदं गुणैर्लक्षणमित्युत ॥ २८ ॥ द्व्यक्षरस्तु भवेन्मृत्यु
 ह्यक्षरं ब्रह्मशाश्वतं ॥ ममेति च भवेन्मृत्युर्न ममेति च शाश्वतं ॥ २९ ॥ कर्मकेचित्प्रशंसंति मंदबुद्धिरतानराः ॥ ये तु वृद्धा महात्मानो न प्रशंसंति कर्मते ॥ ३० ॥ कर्म
 णा जायते जंतुर्मुक्तिं मान्बोडशाल्मकः ॥ पुरुषं ग्रसते विद्या तद्ब्राह्म्यममृता शिनां ॥ ३१ ॥ तस्मात्कर्म सुनिःस्नेहा ये केचित्पारदर्शिनः ॥ विद्यामयो यं पुरुषो न तु कर्म
 मयः स्मृतः ॥ ३२ ॥ य एव ममृतं नित्यमग्राह्यं शश्वदक्षरं ॥ वक्ष्यात्मानमसंश्लिष्टं यो वेद न मृतो भवेत् ॥ ३३ ॥ अपूर्वमकृतं नित्यं एणमविचारिणं ॥ य एव वि
 देदात्मानमग्राह्यममृताशनं ॥ अग्राह्यो मृतो भवति स एभिः कारणैर्ध्रुवः ॥ ३४ ॥ कंठग्न्यायेन यद्रूपं भावयति ते देवायं भवतीत्यर्थः (मन इति पोठे यच्चित्तं ते देव ईश्वरस्तद्भाव्यं दातुं स
 मर्थ इत्यर्थः) ॥ २७ ॥ तत्र हानार्थं महाव्यक्तादीति यत्किंचिन्मदीयत्वेन कल्पितं तत्सर्वमविद्या अतो निष्कलमात्मानमेव ध्यायेदित्यर्थः ॥ २८ ॥ ३० ॥ षोडशाल्मकः पंचमहाभूतानि एकादशविकाराश्च तदाल्मकः
 तमेव षोडशाल्मकं पुरुषं विद्याय सते तदेव च पासं उपादेयं अमृतं देवतादिशेषं अश्रंति तेऽमृता शिनस्तेषां आशिता शितमिति पोठे वृत्तानामपि वृत्तिकरं ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ शश्वदक्षरं सर्वदा अपचयहीनं वश्यात्मा जितचित्तः
 असंश्लिष्टं असंगं ॥ ३३ ॥ अपूर्वमानांतरावगन्तं अकृतं अकृत्रिमं अविचारिणं कूटस्थं अपराजितमिति पाठांतरे स्पष्टोर्थः अमृताशनं ईश्वरस्यापि संहर्तारं एभिर्वक्ष्यमाणैः सार्द्धः ॥ ३४